

Dünyada Zorunlu Eğitim ve Türkiye'de Zorunlu Öğretim

İçeriği Yazan: [İlker EKİCİ](#) [1] Zaman: Çar, 07/03/2012 - 20:50

Çok laf söylendi. AKP'nin 4+4+4 formülleştirmesi hala tartışılıyor ve devam da edecek haliyle. 3 dönemlik AKP iktidarında öncelikle Hüseyin Çelik Milli Eğitim Bakanlığı yaptı. Kendisi sınavlarla ilkökul öğrencilerine o kaygıyı yaşattırmayı seçti. Nimet Çubukçu geldi sonra, ilkökulda girilmesi gereken sınavları kaldırdı ve okul öncesi eğitim birimlerine önem verdi. Ömer Dinçer geldi son olarak ve Milli Eğitim ortada.

Kendinden önceki iki bakan döneminde Milli Eğitim'de görevlendirilen tüm bürokratları tasfiyeye girişti. Milli Eğitim bir laboratuvar haline geldi. Milyonun üstünde denekle kusursuz bir çalışma zemini.

Çok değil geçtiğimiz zamanlarda, başbakan dindar nesilden bahsediyordu. Ondan önce -ya da eş zamanlı olarak- FATİH projesi diye öğrencilere tablet bilgisayar dağıtıyordu. Tablet dağıtılması eleştirilecek bir durum değil. Eleştirilecek durum şu: Tabletlerle öğretime hazır mıyız? Ve bu sorudan hareketle tabletle eğitim olur mu? Bu soruların cevaplarına olumlu cevap vermek mümkün değil. Mümkün değil çünkü doğuda hala bir elinde tezekle, odunla okuluna giden öğrenci kardeşlerimiz 2012'nin Türkiye'sinde hala mevcut. Bu durum bir GSM operatörünün köy okulu projesinde de işlendi. Şimdi bu kardeşlerin tezek tutmayan diğer eline tablet vermek sadece popülist bir çaba. Ve açık söylemek gerekirse bu çaba tutar. Göz boyamada üstümüze yok maalesef.

Ve son kertede, AKP Grup başkan vekili Nurettin Canikli imzasıyla bir teklif getirildi. Eğitim'de 4+4+4 diye formüle edilen toplamda 12 yıl ama kesintili olan bir süreç. Amaçları; "8 yıllık eğitim sisteminin yanlışlarını" düzeltmek olduğu söylene de olayın öyle olmadığı aşıkâr. Taşımali eğitim gibi bir çözüme sebep olan 8 yıllık sisteme eleştiri getirenler, Fransa'daki taşımali sisteme ses çıkarmıyorlar. Oysa ki Türkiye'nin idari sistemi Fransa'ya göre şekillenmişti!

Önce dünya örneklerini verelim sonra eleştirilerimizi sıralarız.

Zorunlu eğitim; öğrencinin belli bir yaştan başlayıp, yine belli bir yaşa gelinceye kadar gösterilen, eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir kavramdır.

Yasal dayanaklarını; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Şartı, Unesco kararlarından alan bu kavram devletlerin eğitim hakkını himayesindeki tüm vatandaşlarına eşit olarak sunmayı ön görür.

Temel eğitim ise, belli bir seviyede ve nitelikteki eğitim kavramını anlatır.

Türkiye'de zorunlu eğitim 28 Şubat 1997 tarihli MGK kararında "derhal, kesintisiz, kademesiz ve yönlendirmesiz" olarak tavsiye edilip bu tarihten itibaren uygulamaya geçirilse de tarihsel olarak bir dizi sürecin sonunda gelişmiştir.

Cumhuriyet dönemine bakıldığında ilk olarak 10 Aralık 1946'da 3.Milli Eğitim Şurasında "şehir ilkökullarının ortaokullarla birleştirilmesi ve eğitimin 8 yıla çıkarılması" ön görölse de uygulamaya konulmamıştır.

Yine 1961 Anayasası 50. Maddesinde "ilköğretim zorunludur ve devlet okullarında parasızdır" denilmiştir. 1972-1973 yıllarında Hükümet programlarında zorunlu eğitimin 8 yıla çıkarılması öngörülmüş fakat yürürlüğe konmamıştır. 1973'te ilköğretimin 7-14 yaş arası 8 yıl olması kararlaştırılmıştır. 9 Mart 1992'de kabul edilen yasada zorunlu eğitim, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonunda başlayıp, 14 yaşını bitirip 15'ine girdiği yılın sonunda biter denilmiştir.

1993 yılında Ankara'da Unesco ve Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi işbirliği ile gerçekleştirilen sempozyumda ortaya konulan verilerin amacı, kabul edilen yasanın bir an önce hayata geçirilmesi üzerine kurulmuştur.

28 Şubat 1997'ye kadar, yasanın boşluğundan yararlanarak ve keyfi uygulamalar sonucu kanunun icrası geciktirilmiştir. 28 Şubat kararlarının ardından 55.hükümet tarafından uygulamaya sokulan bu yasa, dönem koşulları çerçevesinde siyasi tartışmaların ışığında değerlendirilmiş; içerikle ilgili tartışmalar da medyada yeterince yer bulamamıştır.

Yani özetle 28 Şubat işin son noktası olmuştur, ön plana bakmamak gibi kronik bir rahatsızlığımız var.

Peki dünya ne yapıyor? AB'de bu işler nasıl yürüyor? Almanya, Fransa ve Danimarka örneklerini verelim hemen:

ALMANYA:

Almanya'da zorunlu eğitim altıncı yaş gününü kutlayan her çocuk için 1 Ağustos tarihinde başlar. Bu tarih Almanya'da bölgeler (Land)e göre 30 Haziran ve 30 Eylül arasında olarak düzenlenebilir. Genel zorunlu eğitimi tamamlamak için her öğrencinin Grundschule'ye(ilköğretim okulu) devamı şarttır. Her Land öğrencisinin eğitim öğretim yılı içinde okula başlayabilmesi için ayrıca karar çıkarabilir. Bu olanakların sunulmasındaki amaç, çocuklarını okula geç gönderen çok sayıdaki ailenin sayısını azaltmak ve anne babaları çocuklarını mümkün olduğunda okula göndermeye teşvik etmektir.

Bütün Land'lerde zorunlu eğitim 12 yıldır. 6-18 yaş arasını kapsar. Bu sürenin 10 yılı tam zamanlı, geri kalan 2 yıl ise yarı okul yarı meslek eğitimidir.

Okul öncesindeki Land'lerin çoğunluğunda çocuklar Schulkindergarten (Anaokulu) ya da Vorklasse (okul öncesi eğitim kurumları)e devam eder. Öğrencinin makul uzaklıktaki çevresinde bunlardan birinin bulunmaması halinde, zorunlu eğitime başlama yaşı geçmiş olan çocuklar bir Kindergarten (Anasınıfı) e devam edebilir ya da ilkokulun birinci sınıfında özel yardım alabilirler. Gecikme dönemi sonunda çocuğun normal bir okula devam etmesinin uygunluğuyla ilgili hala kuşku varsa, okulları denetleyen yetkililer öğrencinin Sonderchule(özel okul)ye gitmesi gerekip gerekmediğine karar verir.

Öğretim süresi boyunca materyallere erişim devlet tarafından karşılanır veya kısmen ücretli sağlanır. Genel olarak devlet okullarında ihtiyaç olduğu sürece ders kitabı ve diğer pahalı malzemeleri ödünç alınır. Ulaşım konusunda, öğrenci ulaşımı devlet okullarında ücretsizdir.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde tüm öğrenciler, ders ya da ulaşım ya da okul gözetiminde gerçekleştirilen etkinliklerde meydana gelecek kazalara karşı sigortalıdır.

İlkokul öğrencileri(6-10 yaş arası) normal sistemde yaşlara göre gruplandırılır. İlk iki sınıfta tek öğretmen uygulaması vardır. 3.sınıftan itibaren branş öğretmenleri derslere gelir.

İlkokul sonunda herhangi bir bitirme sınavı yoktur. Tüm öğrencilere bitirme belgesi verilir. 4.sınıf sonunda (ya da 6.sınıf) öğrencilere o sene için karne verilir. İlkokulun sonunda ortaokula geçişte her Land'in kendi yasasına göre değerlendirme yapılır. Çocuğunu bitirdiği ilkokulun vereceği karar ya da yönlendirme öğrencinin gelecekteki eğitim kariyerinin belirlenmesinde temel teşkil eder. Öğrenci-veliyle ayrıntılı bir fikir alışverişi sonucu bu karar alınır. Öğrenci ilköğretimden orta öğretime geçişte okul kariyeri tercihleri belirlenirken, başta öğrencinin görüşü alınır. Öğretimin her aşamasında yönlendirmeden önce öğrencinin isteği değerlendirilir.

Temel dört yıl eğitimi aldıktan sonra, ilkokuldaki eğilimleri ve etkinlikleri göz önüne alınarak, orta öğretim süreci inşa edilir.

FRANSA:

1954'te kabul edilen kanunla 10 yıl olarak belirlenmiş, 1975 'de bugünkü halini almıştır. İlköğretim okullarında zorunlu eğitim verilir. Anasınıflarını da içerir. Bütün çocuklar 6 yaşında ilköğretime başlar

ve eğitimleri bir üst seviyeye yani alt orta öğretime kadar devam eder.

Eğitim basamakları dörtlü bir yapı halindedir: Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimdir.

- 1)** Okul öncesi eğitim: 2-6 yaş arası çocukların devam ettiği anaokulları ve ana sınıflarını kapsar.
- 2)** Zorunlu eğitim kapsamında 6-11 yaş arası çocukların devam ettiği 5 yıllık ilkokuldur.
- 3)** Zorunlu eğitim kapsamına giren 11-15 yaş arası öğrencileri kapsamına alan ortaöğretimin birinci devresi 4 yıllık kolejlerdir.
- 4)** İlk bir yılı zorunlu olan geri kalan kısmı isteğe bağlı olan 15 yaşından büyük çocukların devam ettiği ve onlara yükseköğretime giriş için gerekli olan genel ve teknik eğitim alanında olgunluk diplomasına ve /veya yüksek dereceli mesleki öğrenimine ya da doğrudan mesleğe hazırlayan ortaöğretimin ikinci devresindeki 3 yıllık genel, teknik ve meslek liseleri.
- 5)** Ortaöğretimin 2.devresindeki genel, teknik veya meslek liselerinden olgunluk diploması alan öğrencilerin giriş sınavıyla alındıkları üniversiteler ve yüksek okullar.

Okul Öncesi Eğitim: İsteğe bağlı ve ücretsizdir. 3-6 yaş aralığını kapsar. Öğrencileri yaşlarına göre üç kategoriye ayırır. 3.kategoride yer alan 5-6 yaş aralığındaki öğrencilere el becerilerinin yanı sıra, temel okuma yazma eğitimi de verilerek dolaylı olarak okul öncesi eğitimi zorunlu hale getirme amaçlanmaktadır.

İlköğretim: 6-16 yaş arasını kapsar. 5 yılı ilköğretim, 4 yılı ortaöğretimin 1.devresinde verilir. Ortaöğretimin 1.devresini bitiren öğrenciler zorunlu temel eğitimleri tamamlamak için, ortaöğretim 2.devrede genel eğitim, teknik eğitim veya meslek eğitim liselerinden birinde bir yıl daha tam zamanlı öğretim görmek zorundadır. İlkokullar yerel yönetim birimlerine bağlıdırlar. 6 yaşına gelen her çocuk için zorunludur ve ücretsizdir. Belediye, zorunlu eğitim çağına gelmiş 15 çocuğun olduğu yere okul açmak zorundadır. Sınıf açmak için sayı yeterli değilse birleştirme veya taşınmalı sistemle eğitim yapılır. Her ne kadar yerel yönetimlere özel yetkiler verilse de eğitimin işlerliğinden Eğitim Bakanlığı sorumludur.

Ortaöğretim: Fransa'da ortaöğretim iki basamaklıdır. 1.basamak tüm öğrencilere ortak bir genel eğitimin verildiği ve onların istek ve eğilimine göre, 2.basamak ise yükseköğretim veya mesleğe götüren eğitim yıllarına hazırlandıkları dört yıllık kolejlerden oluşur. Yine bu kolejler, öğrencileri ilgili istek ve başarılarına göre akademik veya mesleki yükseköğretime veya mesleğe hazırlayan genel, teknik ve meslek liselerini kapsar.

1.devrede kolejlerde eğitim iki devrede dört yıl sürer. İlk devrede 6 ve 7.sınıflar okula uyum dönemi olan gözlem devresidir. 8 ve 9.sınıflar ikinci devrede yönlendirme devresidir. Öğrenciye koleje başladığı andan itibaren öğretmenler ve bir uzman danışman tarafından izleyebileceği öğrenim yollarıyla ilgili bilgi verilir. Koleji bitirenler en az bir yıl daha tam zamanlı eğitim görerek zorunlu eğitimi tamamlar.

DANİMARKA:

Tüm zorunlu eğitim dönemi Folkeskole diye adlandırılan zorunlu bir eğitim basamağı şeklindedir. Bu süreç çoğu AB üyesi ülkede olduğu gibi ilk ve orta diye ikiye ayrılmaz.

0'dan (okul öncesi) 10.sınıfa kadar öğrenci öğrenim görür. Bunun 1 yılı okul öncesi olan ve 1 yılı da 10.sınıf olan kısmı zorunlu değildir. 9 yıllık bir zorunlu eğitim süreci vardır. Folkeskole eğitimi belediyelerin sorumluluğundadır. Tüm çocuklar Folkeskole'de ücretsiz eğitim alır.

Zorunlu eğitimle ilgili hükümlerin yerine getirilmesinde farklı yollar vardır. Belediyelerin sorumluluğundaki Folkeskole'ye devam etmek, özel bir okula devam etmek, çocuğun eğitimini evde sürdürmek ya da temel eğitim kademesinin son 2-3 yılları için alternatif okul türlerinden birine örneğin; Efterskole ya da gençlik okullarına devam etmek.

Folkeskole; 6-17 yaş arası çocukları kapsar. Farklı türleri vardır.

1. Bir yıllık okul öncesi sınıfların ardından 1'den 10.sınıfa kadar eğitim veren okullar
2. Bir yıllık okul öncesi sınıfların ardından 1'den 7.sınıfa kadar eğitim veren okullar
3. Birbirini izleyen 3 ya da daha fazla sınıf kademesinde eğitim veren okullar.

Bu yüzden zorunlu eğitim 2 ve 3.tip okullarda tam olarak verilmemektedir. Dolayısıyla öğrenci, 7.sınıftan sonra okul değiştirmek zorunda kalmaktadır. Nüfusun yoğun olduğu yerlerde 1.tip, seyrek nüfuslu yerlerde 2 ve 3.tip okullara rastlanılır. Çeşitli şekillerde özel okullarda mevcuttur. Bunlar, azınlık, cemaat, misyoner, kademeli okullar gibi türevler halindedir.

Anne babaların, bizzat kendisi öğrencilerin Danimarka'ca, aritmetik, matematik ve İngilizce derslerindeki başarısını kontrol etmek için gözlemci seçebilirler.

Folkeskole'nin amacı, velilerle işbirliği içerisinde öğrencilerin bilgi, yetenek, çalışma stratejileri ve kendilerini ifade yeteneklerini geliştirir ve böylelikle de her bir öğrencinin topyekun gelişimine katkıda bulunur. Okulda verilen eğitim, Danimarka kültürünü anlatmakla beraber, insan hakları, fikir, düşünce ve vicdan hürriyetlerini öne çıkarır.

Folkeskole'ye alternatif yapılardan görülen birimlerin ilki "Evde Eğitim" sistemidir. Şayet veliler isterlerse çocuklarının zorunlu eğitim sorumluluklarını bizzat üstlenebilirler. Ancak bunun için eğitimin başlamasından önce belediye meclisini yazılı olarak bu hususta haberdar etmelidirler. Belediye meclisi evde verilen eğitimi denetler. Folkeskole'deki eğitime eşdeğer bir eğitim olduğunu anlamak için her yıl test düzenlenir.

İkinci alternatif olan Efterskole, 14-18 yaş arası çocuklar için verilen normal eğitimdir. Efterskole, devlet onayı ve finansmanı almak için iki şartı sağlamak zorundadır. İlki 14-18 yaş arasına eğitim verecek bağımsız bir kuruluş olması ikinci olarak yatılı olmasıdır. Okul, programını müdürün, okul kurulunun, öğretmenlerin ve velilerin görüş ve istekleri doğrultusunda düzenler. Efterskole normal dönemde başarılı olamamış öğrenciler için fırsat sunar.

Üçüncü alternatif olan Gençlik okulları kamusal girişimle oluşturulur. Belediye Meclisi en yüksek mülki amir konumundadır. Temel eğitimin 7 yılını tamamladıktan sonra çıkan öğrencilerin eğitimin kalan kısmını tamamlamalarına imkan tanır. Temel eğitimle gençlik okulları arasında geçişi kolaylaştırmak için 1 yıla kadar çeşitli eğitim programları ve rehberlik dersleri "köprü ders" çerçevesinde verilir.

Görüldüğü üzere, eğitim gelecek nesli yetiştirmek için son derece önemli bir evre. Ve bunun sonucunda Türkiye'de eğitim hangi parti iktidar olursa olsun iktidarlardan bağımsız olarak en iyiye inşa etmek üzerine kurulmalıdır. Bunlarla ilgili sonuçlarımızı ve saptamalarımızı yazacak olursak şöyle maddeleyebiliriz:

- 1) Zorunlu ve kesintisiz eğitim 12 yıl olmalıdır. (matematiksel formülde $4*3$)
- 2) Okul öncesi eğitim 5 yaşından itibaren olmalı, Fransa'daki okul öncesi modelde olduğu gibi zorunlu olmasa da okul öncesi eğitime teşvik edici olmalıdır.
- 3) İlköğretimden başlamak üzere, eğitim ekonomisi yürürlüğe sokulmalı; dörderli periyotlardan oluşan dönem sonlarında öğrencilerin ilgi alanı ve bilgileri doğrultusunda pedagojik testlerle yönlendirme yapılmalıdır.
- 4) Orta öğretimin ikinci kısmından itibaren mesleki eğitim veya yarı zamanlı eğitim birimi oluşturulmalıdır.
- 5) Yükseköğretime geçiş sınavları kaldırılmalı, yükseköğretime temel nitelik oluşturan orta öğretim alanlarında öğrencinin değerlendirme sonucu ortaya çıkan sonuçları ve ortalamalarına göre

yönlendirme yapılmalıdır.

6) Tercih ve yönlendirme sürecinde ülkemizde rehberlik hizmetleri diye bilinen yapı öğrenciyi süreçte birincil derecede muhatap almalı; ailelerin etkisi ikincil nitelikte olmalıdır.

7) Mesleki eğitim birimleri orta öğretimden önce hayata geçirilmemelidir. Bu sayede çocukların yanlış yönlendirilmesinin önüne geçilmesi kontrol edilebilir.

8) Eğitimde fırsat eşitliği sağlamanın, cinsiyete dair ayrışmaların önüne geçmek için gerekli düzenlemeler yapılabilmelidir. Saint Josef lisesi öğrencisiyle Çukurca lisesi mezunu öğrencilerin eşit eğitim alabilmeleri imkanı sağlamak devletin görevidir, eğer devlet bu eşitliği sağlayamıyorsa, aynı sınava tabi tutulmamalıdır.

9) Eğitim fakültelerinin yeni düzene göre eğitim vermesi asgari düzeyde uygulamaya başlamalı ve eğitim fakülteleri müfredatları baştan itibaren gözden geçirilmelidir.

10) Coğrafi bölgelerin niteliklerine göre eğitimin revize edilmesi gerekmektedir. Orman, çevre gibi eğitim birimleri Karadeniz'de yoğunlaşırken, teknik fakülteler Marmara'da, tıbbi eğitim veren birimler başka bölgelerde inşa edilmelidir. Bu sayede bölgesel kalkınma ve endemik kökenlerden hareketle daha başarılı bir eğitim modeli ortaya çıkarılabilir.

Saygılarımla

İlker EKİCİ

ilker.ekici@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Güncel](#) [2]
- [İç Siyasa](#) [3]
- [Toplumsal](#) [4]

Kaynak URL (05/05/2024 - 06:42 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/dunyada-zorunlu-egitim-ve-turkiyede-zorunlu-ogretim>

Bağlantılar:

- [1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/ilker-ekici>
[2] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/guncel>
[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/ic-siyasa>
[4] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/toplumsal>